

Velika konjunktivna kontingentna činjenica i Russellov paradoks propozicija

Goran Lojkić

U suvremenoj raspravi o Leibnizovskome kozmološkome argumentu iz kontingentnosti središnje je pitanje vrijedi li Načelo dostatnoga razloga (*Principle of Sufficient Reason*, PSR). Usprkos nekolicini utjecajnih disidenata, široko je slaganje da pod pretpostavkom prikladne inačice PSR-a slijedi opstojnost metafizički nužnoga prvoga uzroka (Pruss, 2006: 4). Poznati Van Inwagenov (1983) *reductio* protiv PSR-a pokušava pokazati da PSR implicira nepostojanje kontingentnih činjenica i tipično se smatra jednim od glavnih argumenata protiv prihvaćanja PSR-a i time Leibnizovskoga argumenta iz kontingentnosti. Iako su neke slabije inačice PSR-a – npr. inačica po kojoj svaki kontingentni *entitet* ima objašnjenje svoje opstojnosti – otporne na Van Inwagenov argument, on bi, ako je uspješan, odbacio najčešću jaču inačicu PSR-a, koja tvrdi da svaka kontingentna *činjenica* ima objašnjenje. Jedna je od pretpostavaka Van Inwagenova argumenta mogućnost formiranja tzv. velike konjunktivne kontingentne činjenice (*Big Conjunctive Contingent Fact*, BCCF), tj. konjunkcije svih istinitih kontingentnih propozicija. U izlaganju pokušavam pokazati da BCCF vodi do paradoksa analognoga paradoksu propozicija iz prvoga Russellova pokušaja formuliranja teorije tipova u *Principles of Mathematics* (1903). Ovaj je paradoks kasnije naveo Russella na formuliranje puno složenije razgranate teorije tipova kako je nalazimo u *Principia Mathematica* (Whitehead i Russell, 1910). Značilo bi to da, neovisno o ostalim spornim pretpostavkama, poput pretpostavke da nužne propozicije ne mogu objasniti kontingentne propozicije, Van Inwagenov argument protiv PSR-a nije uspješan. No, to također znači da nisu uspješne one inačice argumenta iz kontingentnosti koje su formulirane u terminima BCCF-a i da zahtijevaju preformulaciju uvažavajući razlikovanje propozicija prema tipsko-teorijskim redovima.

Literatura:

Pruss, A. R. (2006) *The Principle of Sufficient Reason: A Reassessment*, Cambridge: Cambridge University Press.

Russell, B. (1903) *The Principles of Mathematics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Van Inwagen, P. (1983) *An Essay on Free Will*, Oxford: Oxford University Press.

Whitehead, A. N., and B. Russell (1910) *Principia Mathematica*, vol. 1, Cambridge: Cambridge University Press.